VRIJEME JE ZA DOMAĆE ZADAĆE

U prethodnoj studiji ponovno sam propustio poentirati. Kad sam kazao: „sad dolazimo do ključnog trenutka. Meridijan zapadne točke, kao središta izmjere istočne polovice forme štita, također je već odavna postavljen u projekciji u studiji o *Sabrathi* (vidi blog). Naime, on je geografska dužina krajnje istočne točke delte Poa (Punta della Maestra, Aero RC), zatim Rima, pa *Laviniuma*, potom krajnjeg zapada obale Sicilije (Aero RC), te, konačno, na libijskoj obali, čuvene feničke *Sabrathe*.“ – nisam naznačio kako se pravci, koji tvore romb, nastavljaju dalje u sva četiri smjera. Naravno, sasvim logično, a ovo su te njihove ishodišne obalne pozicije:

- upravo u nju, *Sabrathu*, nastavlja se pravac **Ošlje – Etna**;
- pravac **Etna – *Osilo1*** vodi u najzapadniju točku Lionskog zaljeva, Port-la-Nouvelle (41°01' N 3°03' E), čiji meridijan prolazi ponajprije najjužnijim rtom Mallorce, Cabo de Salinas, a potom središtem luke kapitala Alžira; isti pravac u smjeru jugoistoka vodi u poziciju krajnjeg juga zavale Aleksandrije kojom prolazi meridijan fara Rumeli na azijskoj strani vrata Bospora.
- u najistočniju točku okomite bliskoistočne obale, 34°33' N 36° E, sjeveroistočno od Tripolija, nastavlja se pravac **Montecchio Maggiore – Ošlje**; drevna luka Tripolija, Tarabulusa, feničkog *Athara* (Arthur?), bila je El Mina; danas se drži alternativnom luci El Mina na polazištu *Kadmove osi*, iz koje će Kadmo krenuti u Grčku;
- pravac **Montecchio Maggiore – *Osilo1*** nastavlja se u rt na alžirskoj obali, znakovitog naziva – **Les Sept Frêres** (Sedmero braće – Plejade). Nalazi se istočno od Skikde na 6°47' E, što je usuprot na francuskoj obali geografska dužina rta Le Lion de Mer i luke Santa-Lucia.

Kardinalošću geografskog objekta i nazivljem, toliko indikativno je da naprosto poziva na rad u nekoj još interdisciplinarnijoj konverzaciji, što se vidi i iz prvih ocjena netom objavljene sudije: „...ogroman trud i skupocjeno autorsko djelo poklonjeno besplatno. Mnogo odličnih zaključaka, dokazana veza heraldike i skrivene povijesti, jedan novi prilog Shakespearu, novi kreativni smjerovi, opaske...“ Stoga ću ponešto još kazati u „vremenu domaće zadaće“, vrijeme je prebaciti se na naš domaći teren, našu stranu obale.

U prošloj studiji ovlaš je bio spomenut i pravac do albanskog rta Rodonit, koji povezuje Trsat i Ošlje, a prolazi kroz Trilj. Prije toga sam kazao također, kako sam na zemljovidu krupnog mjerila već vršio mjerenja na prostoru *ex* Ilirije i pritom implementirao plejadsku matricu te opisao kružnicu sa središtem u Zadru, polumjerom u Ošlju. Tada sam uočio da meridijan točke Etna na sjeveru prolazi pozicijom zvijezde Alcyone kružnice sa središtem u Ošlju a polumjerom u Zadru. Ta kružnica doista suptilno „šeta“ po ovalnoj crti sjeverne obale poluotoka Gargano kao što i druga, njoj oponentna, sa središtem u Zadru, a polumjerom u Ošlju, prolazi samim središtem Ravenne baš u mjestu prolaska meridijana *Sabrathe*. Međutim obje kružnice sijeku se u neposrednoj blizini Termolija i vrlo blizu meridijanu SE ugla romba kod Etne. Na kopnu, na našoj strani, sijeku se na meridijanu Blagaja i izvora Bune te na paraleli *rovinjskog sjecišta*. Povežemo li dva sjecišta kružnica, pravac će proći između pozicije Sinja i Trilja, nešto bliže Sinju, što bi moglo biti mjestom podizanja rotonde u Brnazama, gdje je „predvorje spoznato kao posve novi sloj crkvice Sv. Mihovila.“ (P. Vežić) Zašto bi jedan tako povijesno krucijalan objekt bio podignut na mjestu koje u 10. st. ne znači ništa, kao Ošlje uostalom u brdskim prostorima zaleđa Stona? Počinjem vjerovati u sustav kojeg su kružnice odredile izvođenjem njihovih konvergenata na terenu.

Da, čini se, netko se doista potrudio. Ovaj ispravak, dakle, samo proširuje spoznaje, ne utječe na poziciju Alcyone neposredno nad gradom i lukom Termoli (42°03' N). Istočno, kružnica sa središtem u Ošlju prolazi pozicijom Brindizija što samo dopunjuje mišljenje o toj jadranskoj luci, koje povijesno podržava šire ilirske konotacije, uključujući povijesnu geografiju. Utjecaj je to Apulije na naše prostore, a i obrnuto. Brindizi korespondira geografskoj dužini *Daorsona* i meridijana središta *visočke* kružnice i *visočkog* sjecišta. Istodobno, sjevernije, imamo grad Pescaru, nastanjenu pred oko 6000 godina. Kao rimski *Vicus Aterni, Aternum,* Pescara je također naznačena kao trgovačka luka Chietija, drevne *Theate*, grčke ***Thegeate***. Kao jedan je od najstarijih gradova u Italiji, mitološki zbunjuje, kako navode izvori. Legenda kaže da je Chieti osnovao 1181. pr. Kr. junak Ahilej, koji ga je nazvao ***Teate*** u čast svoje majke. Drugi izvori kažu da ga je utemeljila baš kraljica Teate. Kako god, meni to daje na Teutu, ali grčki također i na Taygetu. Na mapi K15Ra, iz pozicije Trilja, kut zvijezde Taygete, 46.3°, vodi minuciozno u poziciju Sterope implementirane matrice Plejada. Neupitno je to područje kojeg u određenom povijesnom razdoblju zaposjedaju ilirska plemena što arheologija danas potvrđuje svojim nalazima do samog juga Apenina. I zato će presudno utjecati na to geometrijska osnova Plejada koju opet nalazim pod „praznom“ zemljovidnom podlogom. Ovdje valja neizostavno naglasiti: spram Alcyone kod Termolija, na *liniji-života* velike kružnice sa središtem u Ošlju i polumjerom u Zadru, Elektra pada precizno u konfluens dviju ključnih albanskih rijeka, Bijelog i Crnog Drima kod Kukësa, danas potopljenog pod akumulacijskim jezerom. U cijeloj okolici grada nađeni su ilirski grobovi. U doba Rima je zaustavna postaja na povijesnoj cesti *Via Egnatia* od Drača do Istanbula.

Polazimo, dakle, ponovno od Ošlja kao središta i polazišta izmjere. Kružnica s polumjerom u Zadru (*zadarska*) albansku obalu siječe u samim ustima rijeke Rushtës u Jadransko more. Potom, kazali smo, prolazi kroz Brindizi, što je paralela južne tangente kružnice, koja se nastavlja u središte Salerna te u najsjeverniju točku njegova Zaljeva. Zadivljujuće rješenje, ali, još savršenije – zapadna tangenta kružnice sad prolazi također tom istom točkom Salerna, pravilno definirajući obalne udaljenosti u raster četvorine. Sjeverna tangenta kružnice ujedno je i paralela *rovinjskog sjecišta*, što držim više nego krucijalnim spram loretske projekcije na Karti Leopardi. Dakle, ponovno može biti riječi samo o perfektno izvedenom geodetskom postupku mjerenja i naimenovanja udaljenosti i zemaljskih toposa.

Budući da pravac od grada Skadra, preko Ošlja, do Zadra, prolazi kroz Salonu, uz prethodne dvije veće kružnice istog polumjera, treću manju kružnicu izveo sam s polumjerom u Saloni (*salonitanska*), a središtem u Ošlju. Ona precizno prolazi pozicijom Split i Sinja te mjestom Visoko, dok na jugoistoku dotiče završetak Skadarskog jezera, tj. njegove krajnje NW točke. Južna njena tangenta približno je geografska širina rta Rodonit, najvišeg vrha Gargana, te opet Torvainaice, mjesta iskrcavanja Eneje na obalu Italije. Njena zapadna tangenta nevjerojatno je precizno poravnata s meridijanom najistočnije točke poluotoka Gargano. Istočna pak tangenta s najzapadnijim rtom okomite albanske obale, Gjuhës, u plovidbi Jadranom, u antici poznatoj kao najopasnijom, Leukadijskom stijenom. Južna tangenta ove kružnice paralela je otočića Galijula istočno od Palagruže. a što je ujedno i geografska širina rta Oštra, najjužnije točke Hrvatske (42°23' N). Zar nije to doista mitski razvijen tip geografske koordinacije?! Što to radi naša Zemlja iznutra?

No, pogledajmo sada, kako u svemu funkcionira sustav plejadske matrice kojeg nema nigdje na zemljovidu. Vratit ću se na trenutak u pobližu prošlost, kad sam s kolegama Nogićem i Đivanovićem prvi put razotkrio ulogu Ošlja zahvaljujući već ucrtanom sjecištu na toj poziciji. Jedan od pravaca koji je njime prolazio bila je i stranica trokuta Alcyone – Sterope. Na *zadarskoj* kružnici, od njene Alcyone (nad Termolijem) do njene Sterope, pravac sad prolazi

Triljem. Ne mogu pogrješiti jer, kako sam u šali kazao, kod ovakvog mjerila zemljovida ne samo da se vide svaka minuta i sekunda, nego i „ptica u letu“. Pravac doista Cetinu presijeca na paraleli i meridijanu Trilja. Spram situacije sa Ošljem, to već puno znači. Što je pak s Taygetom predmetne kružnice? Na kružnici je ona na paraleli grada Paga, ali projekcija pokazuje da je u izravnoj vezi sa *salonitanskom* kružnicom. Naime, pravac od Ošlja do Taygete siječe ju precizno na mjestu prolaska paralele Sinja, međutim, to je na istoku, ali kao pandan pozicija na zapadu, to isto mjesto na kružnici je, ne samo prolazak paralele Sinja već i njegova meridijana. Također prolazi tim mjestom i pravac od Trsata, preko Trilja i Ošlja, do Rodonita. Usuprot (SW), pravac Taygeta – Ošlje u nastavku opet šeta po obalnoj crti Gargana ulazeći ponovno u središte drevne luke Siponta, odakle stižu na naše obale Pu(l)jizi donoseći kulturu i robe. Arheološki, na Palagruži je to potvrđeno najmanje pred oko 7000 godina.

I sad smo ponovno na ključnom mjestu i u najčudnijem trenutku: ako za središte kružnice uzmemo Trilj, a polumjer do Ošlja, ta će se *triljska* kružnica sa *salonitanskom* sjeći u mjestu prolaska pravca od Ošlja do zvijezde Sterope *salonitanske* kružnice. Ali, sada vidim, *triljska* kružnica ima još dvije krucijalne odrednice: prvu, kružnicu sa središtem u Zadru, polumjerom u najjužnijoj točki Istre, rtu Kamenjak; drugu, kružnicu čije je središte sada u Saloni, polumjer u Ošlju. Ona istodobno opisuje i vrh Vlašića i najviši vrh Velebita, Vagan, a na krajnjem jugu Palagružu i ponovno otočić Galijula, te na ona obali rt Oštra na ulazu u Bokokotorski zaljev. Što je rezultat svega? Sve tri kružnice sijeku se ponovno na meridijanu Sinja, a na paraleli 44°39' N, koju na crti talijanske obale Jadrana siječe meridijan *Sabrathe*, Rima i Torvainaice kao omeđenje najzapadnije točke. A, s njim smo i započeli?! Niz je tu još drugih topografski kardinalnih podataka i situacija, no ovdje nećemo širiti tu lepezu, može prijeći u „dosadu“.

Mjerim to kao sasma irealno, jer u normalnim okolnostima struke čovjek bi pomislio kako sve to i nije baš moguće. Ali, upravo kroz to *sinjsko* sjecište prolazi i pravac koji povezuje najsjeverniju točku Sredozemnog mora i Jadrana, Monfalcone, ili *Fons Timavi*, i zatim ponovno sami vrh Vlašića. Ovaj pravac stoji pod kutom od 38°, *visočka* pak simetrala, koja prolazi također preko vlašićkog vrha Paljenik, ima kut od 39°. Sve je to uvod u priču o toposu *Tiluri* (*Tabula Peutingeriana*), *Pons Tiluri* ili *Ciluri*, kojeg car Justinijan daje u posjed sv. Benediktu tj. samostanu Monte Cassino u 6. st. Plinije ga spominje kao *Tribulium* do kojeg vodi i stara salonitanska cesta, nakon *biviuma* u *Tiluriju*, u smjeru Narone i *Argentariuma*. Ne samo kao prijelaz Cetine, nego i mjesto kojim prolazi ključan pravac Alcyone – Sterope, bio on stari ilirski *Delmion*, što neki ugledni povjesničari zagovaraju, ili nešto drugo, svakako, veliko je. Rimljani neće bilo gdje postaviti proslavljenu legiju pod brojem 7.

Ante et post Pons Tiluri

Restaurirani ostatci *Tilurija*

Neću pisati ni s aspekta prošlosti Trilja, vojnog logora VII rimske legije, kasnije VIII kohorte, neću ni o etimologiji, želim dati nešto izvorno što istraživanja budućih naraštaja može usmjeriti upravo na rješenja još uvijek otvorenih enigmi. Već i ovo što smo prethodno iznijeli dovoljno je za zaokret u pristupu Trilju, kojemu za zaštitnika stoji, kao i Šibeniku, arkanđel sv. Mihovil. Šibenikom, na paraleli Sinja, vidjeli smo u prethodnoj studiji, prolazi meridijan Siponta, a prvo svetište arkanđelu Mihovilu imamo na Garganu. Sad smo vidjeli i što Sipont znači u strukturi ilirijskih kružnica. Po jednoj oporuci (A. Milošević, *Numini Hippi Fluvii*), prvi arheološki tragovi kršćanske gradnje u Trilju sežu moguće već u 7. ili 8. stoljeće. Stoga prednost dajem snažnoj plejadskoj „oporuci“, unatoč idealnom položaju mjesta na toku rijeke Cetine. Ako se Sinj nalazi na paraleli Pise, Nice i Arlesa, geografskoj širini Trilja odgovaraju najjužnijim rtovima Žirja pod Zvizduljama (car Justinijan u 6. st. podiže utvrdu Gradina, a Petar Krešimir IV. ga dariva benediktincima 1059.), te Ancona i luka Pise.

Trilj je smješten na 43º37' N i 16º43' E. Da postoji međusobna veza sa Ošljem i Sinjom, kao velikim marijanskim svetištima, što se vidi i iz prethodne impostacije kružnica, poglavito sa Sinjom je indikativna dijagonalna, ali simetrična korelacija (blog: Plejade u Biku – geografija ljubavi): s razlikom od 1', dijagonalno čitanje koordinata Trilja daje geografske pozicije Sinja, 43º43' N i 16º37' E.

43º 37' N
16º 43' E

Međutim, uz 1' razlike, Trilj je i točno 1º zapadnije od Ošlja, 17º 44' E. Zanimljivo je da je za oko 1º sjeverno od Trilja područje *bih* grada Ključ, simbola sloma srednjovjekovne Bosne. To je prostor ilirskih Mezeja, koji graniče na zapadu s Japodima, Liburnima i Dalmatima na jugu. Precizno se ubicira na toj poziciji oronim bez čitavog sustava nezamislivog naziva, **OŠLJAK** (44º36'7" N 16º42'43" E). Na *Klaudijevoj cesti* od Salone do Panonije, strateško je to područje na povijesnom prijelazu između dvaju dijelova BiH, primorskog i panonskog. Dalje se sve usmjerava na dva u literaturi vezanoj za grad Trilj nezabilježena toponima pa je ovdje moguće riječ o prvotisku.

Naime, triljskoj javnosti je nepoznato da se dva istoimena toponima, u suštini oronima, Trilj, javljaju u srednjoj BiH, u Lašvanskoj dolini, i to, prvi, južno od planine Vlašić (SE od Novog Travnika) i SW od Viteza, drugi, SW od Kiseljaka, što možemo tumačiti ulazom i izlazom iz doline. Na topografskoj karti tog područja oni su doista upisani. Putovao sam od Esztergoma do Budimpešte u času kad me o tomu osobno telefonom izvijestio gradonačelnik Kiseljaka. Pače, ***Trilj1*** (44º07' N 17º43' E) ponovno meridijanom uspostavlja vezu unutar temeljne sheme projekcije. Nalazi se svega 1' W udaljen od meridijana Ošlja, i točno 1º E od Trilja grada. Usto je to i na paraleli ultrafrekventnog *visočkog* sjecišta te Zadra, odnosno, vidjeli smo u prethodnoj studiji, sjecišta meridijana Tenesa i loksodrome što pod kutom 19° vodi u poziciju *Druge kućice* legendarnog loretskog prijenosa. Dakle, apsolutno je riječ o razvoju procesa začetog u translaciji projekcije na ilirijsku stranu, što sama legenda i sugerira. Tu je čak i spomen na „Artura“ u imenu Viteza. *Trilj1* je precizno 10' južnije udaljen od paralele Ljube i najvišeg vrha Vlašića, Paljenik.

Trilj2, pak, kod Kiseljaka, ima također signifikantnu geografsku širinu, 43º55'43" N, što je paralela Biograda na moru, svega 1' južnijeg od Vrane, dakle, za hrvatsku povijest ima golemo značenje. Paralela zatim prelazi Aero RC Dugog otoka, te na talijanskoj strani Jadrana prolazi pozicijom svjetionika Pesara, a na zapadnu ligurijsku obalu izbija ponovno u području Massa-Carrare. Meridijan *Trilja2* 18º02'43" E u shemi impostiranih kružnica prolazi sjecištem *salonitanske* kružnice sa središtem u Ošlju i *triljske* kružnice sa središtem u gradu Trilju i

polumjerom u Ošlju. Nešto je previše tih 43-jki na nazivima Trilja? Ovaj meridijan obalom prolazi u području Trstena gdje prve kršćanske crkvice nalazimo već u 5. st. a tu su i mnogi stećci u okružju. Pod vlast Republike Dubrovnik dolazi 1399. Ljetnikovac s arboretumom podiže na samom kraju 15. st. dubrovačka plemićka obitelj Gučetić-Gozze. Zašto je upravo *Arboretum* postavljen na toj poziciji? Veze s Italijom su očite. Trsteno je mjesto pomoraca, crkva sv. Vida čuva brojne zavjetne slike, a na paraleli je grada Montecchio u Umbriji 42º43' N, kojeg sam s razlogom obradio u prošloj studiji; na istočnoj obali Korzike, na toj je paraleli luka Bastije (Marina di Cardo, lat. *cardo* = stožer, crta međašnica, prekret, oko čega se što okreće), prijestolnice Otoka sve do 1791.

I sad ponovno idemo na matricu Plejada. Znamo dobro otprije zašto je Sinj veliko marijansko svetište – nalazi se na geografskoj širini *Tetide* ili sjecišta primordijalne simetrale i stranice trokuta Elektra – Sterope. *Tilurij* ili Trilj se nalazi precizno 1º južnije od inverzne *linije-života* Elektra – Alcyone vanjske kružnice rotonde. Na mapi K15Ra pratimo liniju što prolazi Sevastopoljem na Krimu, *miletska* kolonija iz 7. st. pr. Kr. (44º37' N). *Trilj1* je pak južnije točno 30' ili ½ stupnja. Mapa pokazuje da je unutar implementirane rotonde u realni prostor Sredozemlja stvarna pozicija *Tilurija* u sjecištu male kružnice rotonde, *Kadmove osi* i pravca koji povezuje El Hagar, prvi hram božice Izide kod El Mansoure, zatim Atenu i hram Artemide, potom Kadmovu Tebu, Ošlje i, konačno, Sinj, koji je od Trilja udaljen koliko i Montecchio Maggiore od Vicenze. To je jedna strana medalje.

Druga je strana čisto topografska. *Trilj1* (Zabrđe) i *Trilj2* u naravi su planinski **pašnjaci**, prvi smješten između Zvijezde i Vikend Naselja, blizu Rastičaka. U opisu nalazimo i podatak kako areal uključuje također i Grad i Gradske Stijene. U okružju drugoga, između Ivovine i Gornje Borine, a blizu Rotilja, gdje je crkva sv. Mihovila datirana u 1244. godinu, nalazimo toponime poput Podastinja, Bijelih voda, Banbrda...Po Josipu Soldi, Šipići su krajem 17 st. preseljeni iz Rakitna kod Posušja na područje *Tilurija*. *Rakita* je pak hrvatska riječ u značenju „livade za ispašu kraj izvora vode“. Spram uhodane znanstvene i ine prakse ovdje više očito nije riječ o tek prometnoj ulozi Trilja kao prijelaza rijeke Cetine, riječ je o mnogo složenijoj situaciji koja stoji u izravnoj vezi sa rotondom u Ošlju i njenom ulogom u prostoru stare Ilirije, preko nje i čitavog Sredozemlja. Držim, daljnje bi istraživanje trebalo ići u tom smjeru. Zasad, pokazuje se potpuna koordinacija subjekata primijenjene matrice i matriksa Plejada.

Alcyone *linije-života triljske* kružnice, a što je zapravo *zlatni rez* po južnoj polovici kruga, na paraleli je Zlatnog Rata (43º15' N), najjužnije točke otoka Brača kod Bola. Istodobno, znamo otprije, meridijan Sinja ujedno je i meridijan najviše točke Brača, time i Jadrana, Vidove Gore. Meridijan Alcyone prolazi najvišim vrhom planine Velebit, Vagan (1758 m). U smjeru juga prolazi Pakoštanima, pa lukom Vrgade, te na poluotoku Gargano najjužnijom točkom sjeverne ovalne obale kojom prolazi i velika kružnica sa središtem u Ošlju i polumjerom u Zadru. Na istoku, na istoj je paraleli vrelo Bune i Blagaj, od kojih je Elektra udaljena oko 9' istočnije (18º02' E). Opet smo na meridijanu sjecišta *triljske* kružnice s polumjerom u Ošlju i *salonitanske* sa središtem u Ošlju, što je i geografska dužina Aero RC-a Dubrovnika na krajnjem istoku Koločepa te Aero RC na rtu Brindizija. Točku Elektre u realnom prostoru ubiciram kao vrh Vučica. Što se tomu ima još dodati?! Ima, itekako!

Linija-života kružnice sa središtem u Zadru i polumjerom u Ošlju istodogno je i linija-života Elektra – Alcyone *triljske* kružnice. Dakle, na jednoj paraleli nalaze se po dvije iste zvijezde ponešto udaljene jedna od druge. Tko bi takvu pravilnost očekivao od plejadski „praznog“ zemljovida na kojemu projektiram ne znajući što ću u konačnici naći? Međutim sad slijedi još nešto frapantno. Na toj paraleli ili liniji-života, na mjestu gdje ju siječe meridijan umbrijskog grada Montecchio, Ravenne, Chioggije i antičke luke Rima *Ostia*, nalazi se planina **Monte**

Acuto (43º16' N 12º18' E). To je, naravno, podvuklo nevjerojatnu pravilnost te podsjetilo na brdo Matokit kod Vrgorca, o kojemu sam pisao u jednoj od prethodnih studija.

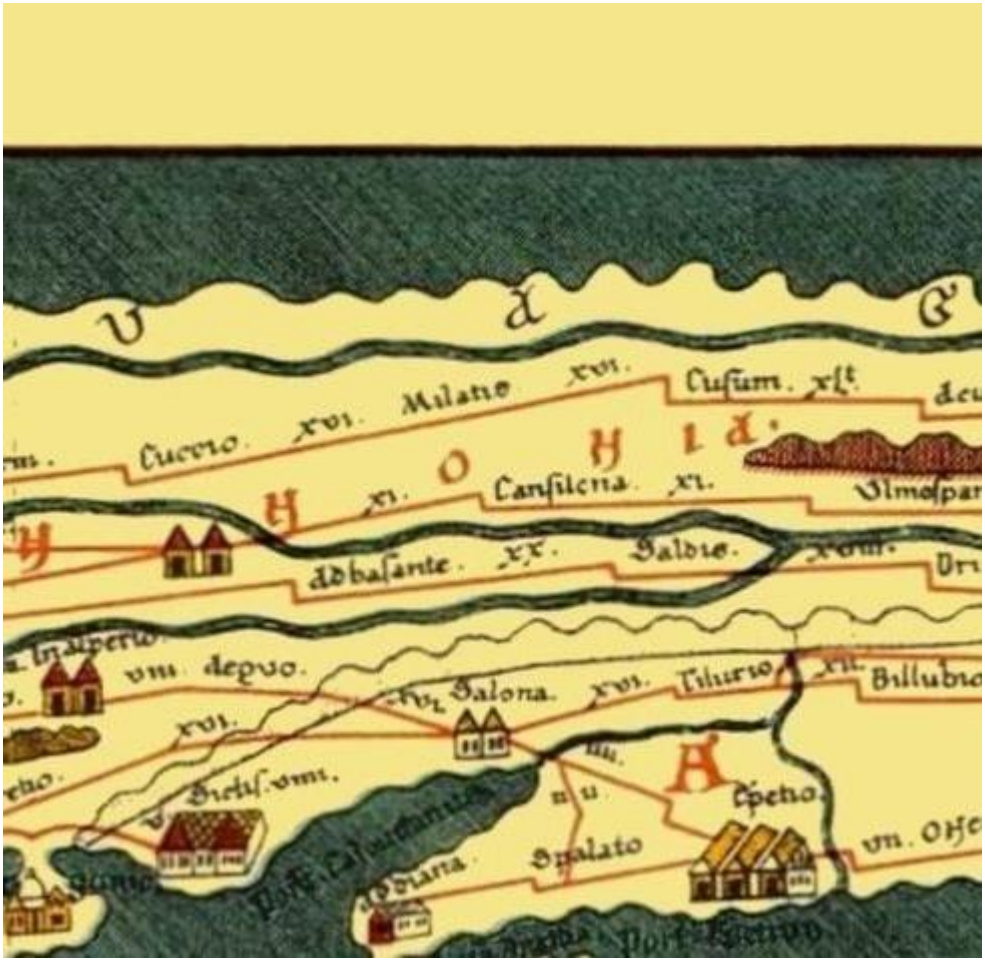

Tabula Peutingeriana

Još o Matokitu

Sad je, dakle, situacija poprilično kompleksna. Imamo ključnu točku romba na Sardiniji (SW ugao) Monte Acuto, imamo i Monte Acuto na meridijanu Montecchia, a imamo i NW ugao u mjestu Montecchio Maggiore. Konačno, u doba Rima Matokit se naziva Monte Acuto ili Oštra planina. Rt Oštro stoji na paraleli, južnoj tangenti *triljske* kružnice s polumjerom Ošlje. Uočavajući tu konzistentnost, kolega Puljak inicirao je ideju povezivanja pravcem Ošlja i Matokita te potom instaliranja na taj pravac križa. Prethodna studija o Matokitu pokazala je da na pravac Matokit – Ljuba križ (pod pravim kutom) vodi u Visoko. Međutim, već tada je bilo vidljivo da Matokit leži na trasi pravca Rodonit – Ošlje – Trilj – Sinj – Trsat, no dalje od toga nisam išao. Taj pravac, spram ekvatora, stoji pod kutom 45º NW pa je sada potpuno jasno da suprotni krak križa (NE) također stoji pod istim kutom. Kuda on vodi u smjeru jugozapada?

Nemalo je to iznenađenje. Ponajprije pravac vodi u netom spominjanu točku sjeverne obale Gargana kojom prolazi i kružnica sa središtem u Zadru, polumjerom u Ošlju. Zatim se nastavlja na suprotnu tirensku obalu Italije u poluotok i rt koji sa sjeverozapada zatvara Napuljski zaljev pa sada imamo oba rta u sustavu, jugoistočni rt Campanella i aktualni Punta di Torre Fumo. Zašto je pak on krucijalan? Ne samo zbog pozicije Napulja i Vezuva sa istoka,

već upravo suprotno. Pravac tuda upravo i prolazi: na njegovoj se strani nalazi i brdo Monte di Cuma i Lago Averno, *Avernus*, ostatak vulkanskog kratera. Pozicija je to prve kolonije Velike Grčke, *Cumae*, koju na kopnu Italije osnivaju Eubejci u 8. st. pr. Kr. Brdo na kojem se nalazi akropola Cuma se formira kao ostatak iskonskog vulkana s protokom lave povezane s „Primo periodo Flegreo“ (42.500-35.000), te njegovom jezgrom iz „Secondo periodo Flegreo“ (35.000-10.500). Radi se, dakle, o ostatcima primordijalnog vulkana i kratera sastavljenog od nekoliko brda.

Po čemu je pravac na svom putu kao krucijalno „prepoznao“ baš brdo Monte Cuma? Brdo je sjedište kulta Sibile, svećenice Apolonova proročišta *Cumae*, podignutog na tom mjestu, najpoznatijeg u legendi ranog Rima (Vergilije, *Eneida* VI). Stoji ravnopravno proročištu u Dodoni i eritrejskoj Sibili.

Konačno, odlučio sam još povezati Monte Acuto na Sardiniji i Matokit. Pravac je prošao kroz sjecište dijagonale romba Montecchio Maggiore – Etna i već spominjane paralele, povezuje rt Mendra kod Ulcinja, najsjeverniju točku obale Gargana i Ajaccio, kapital Korzike. Gdje je, međutim, to sjecište? Izračunom koordinata dolazim i do pozicije u realnom prostoru. To je grad Subiaco (*Sublaqueum*, „pod jezerom“), istočno od Rima (41º57' N 13º08' E), poznat po špilji i prvoj benediktinskoj nastambi iz ranog 6. st. glavnom mjestu hodočašća nakon Monte Cassina, gdje za svoga doba podiže vilu i car Neron. Od Matokita u Monte Acuto, pravac je usmjeren najvišim vrhom Biokova, sv. Jurom (1' N). Od Visokog pak preko Matokita pravac vodi u najviši vrh poluotoka, Monte Gargano.

Monte Acuto i Matokit, Giudicato di Arborea i Arboretum, Zvizdulje i Zvijezda, *zlatni rez* i Zlatni rat, Sv. Vid i Vidova gora, vulkan i vulkan, jezero i jezero, proročište i proročište... sve to lijepo usklađeno diše danas u prostoru. Kad želite doznati svoje podrijetlo, pođete lijepo u Institut po svoj DNK; poželite li se uklopiti u svetu mapu svijeta, otići ćete redovniku astronomu, matematičaru, geografu..., i tako ćete stići do znanosti. Uz njenu pomoć iz zemljovida ćete iščitati čitavu svoju povijest. Po predaji, kaže Puljak, postojali su „čuvari Matokita“. Hoćemo li mi ikada popustiti našoj prošlosti?

14. 3. 2017.